

dinsdag

20.01.2015

20.00 Kamermuziekzaal

19.15 Inleiding door

Christine Dysers

Brodsky Quartet

Engelse strijkkwartetten

CONCERTGEBOUW BRUGGE

Biografie

Het Brodsky Quartet (UK) heeft wereldwijd grote waardering verworven voor samenwerkingsprojecten met opvallende artiesten zoals zangers Elvis Costello, Sting, Anne Sofie von Otter en Björk, instrumentalisten Michael Collins, Joan Enric Lluna en Martin Roscoe. Hun samenwerkingen met vooraanstaande componisten onder wie John Tavener, Witold Lutoslawski, Peter Sculthorpe, Django Bates, Sally Beamish, Dave Brubeck en Peter Maxwell Davies gaven het kwartet unieke kansen om nieuwe werken voor strijkkwartet te beïnvloeden en te inspireren. Hun passie om 'alle goede muziek' te omarmen is al meer dan 30 jaar lang de drijfveer achter hun successen en houdt hun benaderingswijze en enthousiasme fris. Het kwartet heeft een enorme discografie voor vele grote labels opgebouwd, uiteindelijk in 2005 resulterend in de oprichting van hun eigen label Brodsky Records. Opnames van kwartetten van Britten, Beethoven en Janáček voor Brodsky Records kregen onlangs de Diapason d'Or en de CHOC du Monde de la Musique terwijl het kwartet voor hun innovatieve programma's de Royal Philharmonic Society Award ontving. Het Brodsky Quartet dankt zijn naam aan de Russische violist Adolf Brodsky aan wie Tchaikovsky zijn vioolconcerto opdroeg. Brodsky speelde een belangrijke rol in het muziekleven tijdens de jaren 1920 aan het Royal Northern College of Music in Manchester, waar het kwartet studeerde.

Uitvoerders en programma

Brodsky Quartet:

Daniel Rowland: viool (Lorenzo Storioni di Cremona viool, 1793)

Ian Belton: viool (Gio. Paolo Maggini, ca.1615)

Paul Cassidy: altviool (Thomas Perry, 1785)

Jacqueline Thomas: cello (La Delfina altviool, ca.1720)

—

Henry Purcell (1659-1695)

Chaconne (1678)

Frank Bridge (1879-1941)

3 Idylls (1906)

- Adagio molto espressivo

- Allegretto poco lento

- Allegro con moto

Benjamin Britten (1913-1976)

Strijkkwartet nr. 3, opus 94 (1975)

- Duets. With moderate movement

- Ostinato. Very fast

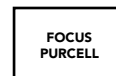
- Solo. Very calm

- Burlesque. Fast – con fuoco

- Recitative and Passacaglia

(La Serenissima). Slow

— pauze —

Het strijkkwartet volgens Benjamin Britten

Benjamin Britten (1913-1976) wordt over het algemeen beschouwd als een van de meest invloedrijke Britse componisten van de 20e eeuw. Bekend van werken zoals het didactische *The Young Person's Guide to the Orchestra* (1945) en het magistrale *War Requiem* (1961/62), zette Britten eigenhandig Groot-Brittannië terug op de muzikale landkaart. Na de Tweede Wereldoorlog slaagde hij er bovendien in om met grootschalig opgevatte composities zoals *Peter Grimes* (1945) en *The Turn of The Screw* (1954) de traditie van de Engelse opera te doen heropleven en werd hij in één klap de meest succesvolle operacomponist in gans Europa.

De immense populariteit van de Engelse opera was stilletjes doodgebloed na *Dido and Aeneas* (1689), het barokke meesterwerk van Henry Purcell (1659-1695). Britten bewonderde de muziek van Purcell en streefde er dan ook doelbewust naar om deze te doen heropleven. Zo herwerkte hij onder meer Purcells *Chacony for Strings* naar een werk voor strijkkwartet. Over de ontstaansgeschiedenis van deze compositie is weinig bekend. De datum van componeren wordt omstreeks het einde van de jaren 1670 geschat, rondom Purcells achttiende verjaardag. Wat vast staat, is dat Purcell in 1677 zijn eerste officiële job had aangenomen als hofcomponist onder de Engelse vorst Charles II (1630-1685). Hij volgde er de gerenommeerde Matthew Locke (1621/22-1677) op als componist voor de Twenty-Four Violins of the King: de persoonlijke strijkkapel van de koning. Purcell gaf deze compositie de Engelse aanduiding *chacony* mee, eerder dan het meer gangbare Franse *chaconne*, wat de gebruikelijke aanduiding was voor een compositie die bestond uit een aantal variaties over een herhaalde baslijn. De chaconne

was oorspronkelijk bedoeld als dansmuziek en groeide gedurende de barok uit tot een van de meest populaire muziekgenres. Onder meer Johann Pachelbel (1653-1706) en Johannes Sebastian Bach (1685-1750) schreven beroemde chaconnes. Purcells *Chacony* bestaat uit een opeenvolging van achttien variaties over een baslijn van slechts acht maten kort. In een aantal van de variaties verschijnt het herkenbare baspatroon echter ook in de hogere stemmen. Gecombineerd met grote contrasten in orkestratie en stijl tussen de verschillende variaties creëert Purcell op deze manier een uiterst boeiende muzikale caleidoscoop.

De vroegtijdige dood van Purcell – hij overleed toen hij amper 36 was – beëindigde niet alleen zijn beloftevolle carrière maar ook de ontwikkeling van een typisch Engelse muziekstijl. Deze zou pas worden voortgezet in de oeuvres van Edward Elgar (1857-1934), die met zijn *Land of Hope and Glory* (1901) het officieuze volkslied van het Verenigde Koninkrijk wist te schrijven, en van Benjamin Britten.

Naast barokgrootmeester Henry Purcell bewonderde Britten ook twee andere gerenommeerde componisten: zijn muziekleraar Frank Bridge en zijn persoonlijke vriend Dmitry Shostakovich.

Frank Bridge (1879-1941) gaf de jonge Britten privélessen compositie tussen zijn dertiende en zijn zestiende. Zelf componeerde hij in de laatromantische traditie: emotioneel expressief, harmonisch complex en volgens de strikte regels van de traditionele muzikale vormen en genres. Na de Eerste Wereldoorlog onderging zijn muzikale taal echter een radicale verandering. Getraumatiseerd door de gruwelen van de oorlog en onder

invloed van het modernisme begon Bridge harmonisch gezien erg experimenteel te componeren. Dat deze meer vooruitstrevende werken niet werden gemaakt door de critici die hem reeds jarenlang hadden gesteund, was voor de componist een enorme bron van frustratie. Tot op de dag van vandaag worden vooral Bridges vroege werken het meest geapprecieerd. De *3 Idylls* (1906) gelden als het absolute hoogtepunt van dit deel van zijn oeuvre. Hoewel de titel anders doet vermoeden is de sfeer van deze drie stukjes eerder melancholisch van aard. De korte tweede idylle werd later door Britten als uitgangspunt gebruikt voor zijn *Variations on a Thema of Frank Bridge* (1937).

Gedurende de jaren 1930 ontwikkelde Britten een innige vriendschap met de Russische componist Dmitry Shostakovich (1906-1975). De immense geografische afstand tussen beiden buiten beschouwing gelaten hoeft dit niet te verbazen, aangezien de twee heren bijzonder veel met elkaar gemeen hadden. Net zoals Shostakovich balanceerde de muziek van Britten bijvoorbeeld tussen traditie en modernisme. Beide componisten probeerden de muzikale taal te vernieuwen van binnenuit, zonder te vervallen in het radicalisme van de avant-garde. Bovendien hadden beide heren dezelfde links-politieke voorkeuren, wat hun vriendschap enkel maar versterkte. Hoewel Britten zijn politieke overtuigingen nooit expliciet muzikaal uitte, deed Shostakovich dat in bijna al zijn composities. Zo ook in zijn *Tweede strijkkwartet* (1944), waarin de componist op een erg persoonlijke manier zijn emotionele ervaring van de Tweede Wereldoorlog met de luisteraar deelt. Hoewel er in dit werk geen directe referenties worden gelegd naar specifieke gebeurtenissen – zoals in veel van zijn werken wel het geval is –, roept het

Tweede strijkkwartet door zijn magistrale omvang, wrange dissonanten en agressieve karakter ongetwijfeld de verontrustende en turbulente sfeer van de oorlog op.

Het overlijden van Shostakovich in 1975 inspireerde Britten ook bij het schrijven van een van zijn allerlaatste composities: het *Derde strijkkwartet* (1975). Doorheen het ganse werk wordt het concept van een strijkkwartet – de klank van vier instrumenten die samensmelten tot één geheel – gecontrasteerd met het idee van individuele expressie. Waar in de eerste beweging (Duets) telkens twee partijen aan elkaar worden gekoppeld, staat in de derde beweging (*Solo*) de eerste viool centraal. In de laatste beweging (*Recitative and Passacaglia: La Serenissima*) nemen alle vier de partijen afwisselend de rol van solist op zich. In de bewegingen daartussen (*Ostinato* en *Burlesque*) worden de strijkers dan weer voorgesteld als één homogene groep. Vooral de *Burlesque* doet door zijn scherp agressieve karakter aan Shostakovich denken. Op diverse plaatsen in het werk gebruikt Britten onconventionele speeltechnieken en schrijft hij zowel harmonisch als qua densiteit erg complexe texturen voor. Ondanks zijn slechte gezondheid en zijn naderende dood bleef Britten dus ook in dit *Derde strijkkwartet* het muzikale avontuur opzoeken.

Christine Dysers

Britten en Shostakovich

Behalve met Benjamin Britten had Shostakovich geen vriendschappelijke contacten met buitenlanders, kunstenaars of niet. Toen de jonge Britten in 1935 in Londen een concertante uitvoering van Shostakovichs opera *Lady Macbeth* hoorde, was hij na afloop uitermate enthousiast. Dit belangstellend enthousiasme resulteerde in een blijvende vriendschap alhoewel ze elkaar pas in 1960 voor het eerst ontmoetten. Tussen 1935 en 1960 werd Shostakovich tweemaal beschuldigd van antinationalisme en formalisme. Een eerste maal in 1936 na het grote succes van *Lady Macbeth* in een historisch berucht geworden artikel 'Chaos in plaats van muziek'. Stalin en zijn entourage kregen deze voorstelling gedeeltelijk te zien in Moskou. In 1948 werd Shostakovich voor de tweede maal met de vinger gewezen door de toenmalige eerste secretaris van de componistenbond Tichon Chrennikov. Deze beschuldigde Britten, Berg, Hindemith, Messiaen, Jolivet en anderen meteen ook van formalisme en dergelijke meer. Tweemaal beloofde Shostakovich beterschap. De tweede maal zwichtte hij – noodgedwongen (?) – volkomen voor het regime. Op 15 september 1960 – in het jaar dus waarin hij Britten voor het eerst ontmoette – berichtte het persagentschap TASS dat 'de bekende Russische componist D. Shostakovich op woensdag 14 september als kandidaat-lid in de Communistische Partij van de Sovjet- Unie was opgenomen'. Op 29 augustus 1961 werd hij effectief partijlid. In 1962 kon hij zich een buitenverblijf (*datsja*) aanschaffen in Schukova, een stadje in de buurt van Moskou. In 1960 ontmoette Britten Shostakovich in Londen tijdens diens Europese tournee samen met Mravinski, Roschdestvenski en het orkest van Leningrad. Naast uitvoeringen van de *Vijfde* en de *Achtste symfonie* maakte vooral

de Engelse creatie van Shostakovichs *Eerste celloconcerto*, gespeeld door Mstislav Rostropovich, grote indruk op Britten. Die laatste bewonderde niet alleen het virtuoze cellospel van Rostoprovich, maar vooral ook de compositorische vindingrijkheid van het concerto. Voor Rostoprovich componeerde Britten in 1961 zijn *Cello Sonata* en in 1963 zijn *Cello Symphonie*. 1963 was ook het jaar waarin Brittens 50e verjaardag internationaal werd gevierd en waarin hij voor het eerst de Sovjet-unie bezocht. Samen met zijn partner Peter Pears bezocht hij eind 1964, begin 1965 de Sovjet-Unie opnieuw en bracht nieuwjaarsdag 1965 door in de *datsja* van Shostakovich. Ter gelegenheid van Shostakovich' 60e verjaardag wijdde het septembernummer (1966) van het tijdschrift 'Sowetskaja muzyka' ettelijke dozijnen bladzijden aan de grote Russische componist. Zowel Chrennikov als Britten, Kabalevsky, Stokowsky, Yehudi Menuhin en Eugene Ormandy schreven niets dan lovende woorden. In 1969 componeert Shostakovich zijn *Veertiende symfonie* grotendeels in het ziekenhuis. Ze werd op 29 september 1969 gecreëerd in Leningrad onder leiding van Rudolf Barshai. Rostoprovich' vrouw Galina Vishnevskaya zong de sopraanpartij. Shostakovich droeg het werk op aan Benjamin Britten. Het derde deel van Brittens *Derde strijkkwartet* is een soort hommage aan Shostakovich die in 1975 was overleden. Britten zelf stierf in 1976, een jaar na de première van dat strijkkwartet door het Amadeus-kwartet.

Johan Huys

Dmitry Shostakovich & Benjamin Britten

Odyssea Ensemble © Willem De Leeuw

zo 08.02.15 / 15.00 / Kamermuziekzaal
Odyssea Ensemble / Speechless Song
Het Odyssea Ensemble koppelt zijn instrumentale veelzijdigheid aan een Brits getint programma. William Shakespeare, William Blake en Charles Dickens vormen literaire inspiratiebronnen voor Brewaays, Britten en Debussy. Een programma met de fijnste kamermuziek door een uitstekend jong ensemble.

Dark Was The Night

wo 18 & do 19.02.15 / 17.00 & 20.00 /
Concertzaal
**Dark Was The Night / Solistenensemble
Kaleidoskop**

'Niet geschikt voor wie bang is in het donker, maar wel voor wie iets compleet nieuws wil ervaren.' In *Dark Was The Night* ligt het publiek op een bed, in complete duisternis, terwijl de muzikanten rond hen bewegen. De muzikanten katapulteren de luisteraar zo in de meest verscheiden muzikale ruimten en werelden.

BESTEL UW TICKETS NU OP

WWW.CONCERTGEBOUW.BE
+32 70 22 33 02 / IN&UIT 17 ZAND 34
BRUGGE

Prat na de voorstelling gezellig na in het Concertgebouwcafé of vertel ons wat u ervan vond op Facebook of Twitter (@concertgebouwbr).

Gezellig tafelen voor of na een voorstelling met een verrassing op vertoon van het concertticket. www.concertgebouw.be/services.

BRUGGE

FLUXYS

DeMorgen.

Knack

Klara

GOBRA.be

FOCUS|LWTV